

Hvilke eksteriøregenskaber er **VIGTIGST** for køernes funktion?

Af Anders Fogh (VFL/NAV), Elina Paakala (Faba/NAV) og Emma Carlén (Växa Sverige/NAV)

Mange eksteriøregenskaber har en effekt på koens yversundhed og levetid. De vigtigste yveregenskaber i forhold til yversundhed og holdbarhed er foryvertilhæftning og yverdybde, hvor fast tilhæftede foryvere og højt ansatte yvere er gunstige. For kropsegenskaber lever mindre køer, og køer med mindre kropspybde, længere end større og dybere køer.

Af og til høres udsagn som: "Yverbånd er den vigtigste yveregenskab for yversundhed og levetid" eller "Køer er nødt til at være høje, dybe og brede for at kunne optage nok grovfoder og dermed producere længe i besætningen." Der er således mange synspunkter blandt kvægbrugere om hvilke eksteriøregenskaber, der er vigtige for sundhed og levetid. Men hvad er egentlig fakta?

Buckarby (NTM +32, holdbarhed 120) har indeks for højde 98, kropspybde 91 og foryvertilhæftning 121. Netop den lidt mindre og knapt så dybe ko med god foryvertilhæftning har bedre holdbarhed. Denne datter er fra Eva og Roger Arvidsson, Halland.

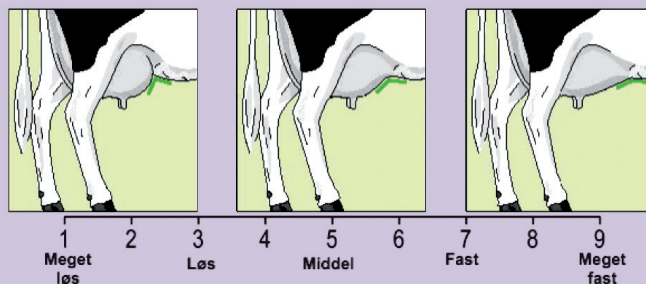

Rakuuna avler knapt middelstore køer med forholdsvis lille kropspybde og stærk foryvertilhæftning – eksteriør der bidrager til Rakuunas gode holdbarhed på 123. Her en datter fra I/S Højager, Rødding.

HVORDAN ER SAMMENHÆNGEN MELLEM DE LINEÆRE EGENSKABER OG YVERSUNDHED OG LEVETID BEREGNET OG ANGIVET? ET EKSEMPEL:

Avlsværditalene for de lineære eksteriøregenskaber er beregnet på baggrund af bedømmelser på en skala fra 1 til 9. For eksempel går skalaen for foryvertilhæftning fra løs til fast:

Foryvertilhæftning

Avlsværditalene for foryvertilhæftning for afprøvede tyre er vist i forhold til de samme tyres avlsværdital for yversundhed og levetid. For foryvertilhæftning svarer høje avlsværdital til fast tilhæftede foryvere. For yversundhed og levetid svarer høje avlsværdital til et højt avlsmæssigt niveau for resistens mod yverbetændelse og længelevende køer.

For nogle eksteriøregenskaber er der stærk sammenhæng med yversundhed eller levetid. Sådanne stærke sammenhænge er markeret med "stærkt" i tabel 1a, 1b, 2 og 3. Dette er tilfældet for foryvertilhæftning, hvor tyre med høje avlsværdital for foryvertilhæftning har betydeligt højere avlsværdital for yversundhed end tyre, der arver løst tilhæftede foryvere. Fast foryvertilhæftning

har således stærk gunstig effekt på yversundheden.

For andre eksteriøregenskaber er effekten på yversundhed eller levetid mere moderat. Disse egenskaber er markeret med "moderat" i tabellerne. Et eksempel er effekten af foryvertilhæftning på levetiden hos RDC og Jersey, hvor fast tilhæftede foryvere kun har moderat gunstig effekt.

Andre eksteriøregenskaber har ingen virkning eller kun meget svag effekt på levetiden eller yversundhed. Disse er ikke markeret i tabellerne. For foryvertilhæftning er dette tilfældet for levetiden hos Holstein. Med andre ord er levetiden hos Holstein-køer ikke påvirket af, om foryverne er fast eller løst tilhæftede.

Tabel 1a. Effekt (stærk eller moderat) af yveregenskaber på yversundhed – se forklaring i faktaboks. Husk at bemærke skalaen, når resultaterne tolkes

		Hvad giver god yversundhed?			
		Moderat	Moderat	Stærkt	
Foryvertilhæftning	Løs			RDC, HOL, JER	Fast
Bagyverhøjde	Lav		JER		Høj
Bagyverbredde	Smalt				Bredt
Yverbånd	Brudt		JER		Stærkt
Yverdybde	Dybt			RDC, HOL, JER	Højt
Pattelængde	Lange ¹		JER		Korte
Pattetykkelse	Tykke ¹		RDC, HOL, JER		Tynde
Forpatteafstand	Vidt		RDC, JER		Tæt
Bagpatteafstand	Vidt		JER		Tæt
Yverbalance	Bagtungt		RDC, HOL		Fortungt

¹⁾ Skala er vendt i forhold til bedømmelsesskala

Tabel 1b. Effekt (stærk eller moderat) af yveregenskaber på holdbarhed – se forklaring i faktaboks. Husk at bemærke skalaen, når resultaterne tolkes

		Hvad giver god holdbarhed?			
		Moderat	Moderat	Stærkt	
Foryvertilhæftning	Løs		RDC, JER		Fast
Bagyverhøjde	Lav				Høj
Bagyverbredde	Smalt				Bredt
Yverbånd	Brudt				Stærkt
Yverdybde	Dybt		HOL	RDC, JER	Højt
Pattelængde	Lange ¹		RDC, JER		Korte
Pattetykkelse	Tykke ¹		RDC, JER		Tynde
Forpatteafstand	Vidt	HOL			Tæt
Bagpatteafstand	Vidt	HOL			Tæt
Yverbalance	Bagtungt				Fortungt

¹⁾ Skala er vendt i forhold til bedømmelsesskala

Tabel 2. Effekt af klov- og lemmeegenskaber på levetiden – se forklaring i faktaboks. Husk at bemærke skalaen, når resultaterne tolkes

		Hvad giver god holdbarhed?			
		Moderat	Moderat	Stærk	
Hasevinkel, side	Kroget ¹		HOL		Ret
Hasestilling, bag	Tætstillede				Hjulbenet
Hasekvalitet	Fyldt		RDC		Tør
Knoglebygning	Grov				Fin
Klovhældning	Lav				Stejl

¹⁾ Skala er vendt i forhold til bedømmelsesskala

Tabel 3. Effekt af kropsegenskaber på levetiden – se forklaring i faktaboks. Husk at bemærke skalaen, når resultaterne tolkes

		Hvad giver god holdbarhed?			
		Moderat	Moderat	Stærk	
Krydshøjde	Højere ¹		RDC, HOL	JER	Lavere
Kropsdybde	Stor ¹		HOL, JER	RDC	Lille
Brystbredde	Bred ¹		RDC		Smal
Malkepræg	Åben ¹		HOL, JER		Tæt
Overlinje	Vigende				Stram
Krydsbredde	Bredt ¹	JER	RDC		Smalt
Krydsretning	Opsvæjet	JER			Hældende
Klovhældning	Lav				Stejl

¹⁾ Skala er vendt i forhold til bedømmelsesskala

Yveregenskaberne har varierende

effekt på yversundhed og levetid. I tabel 1a og 1b er effekten (moderat eller stærk) vist. For eksempel har højt ansatte yvere (lille yverdybde) stærk gunstig effekt på yversundhed og levetid for alle racer undtagen for levetiden for Holstein, hvor det kun har moderat gunstig effekt.

Generelt har fast tilhæftede foryvere og højt ansatte yvere den stærkeste gunstige effekt på køernes yversundhed og levetid. Der er også moderat gunstig effekt for andre kombinationer af racer og egenskaber. Eksempelvis har tyndere patter gunstig effekt på yversundheden for alle racer. Der er også enkelte egenskaber, som ingen effekt har på hverken yversundhed eller levetid – eksempelvis bagyverbredde.

For de fleste egenskaber er effekten af yveregenskaberne på yversundhed eller levetid ens for alle racer. Men for patteplacering er tendensen, at Holstein-køer lever længere med større afstand mellem patter, mens det har en ugunstig effekt på levetiden for Jersey og RDC-køer.

Klov- og lemmeegenskaber

For klov- og lemmeegenskaber har kun enkelte egenskaber effekt på levetiden for Holsten og RDC, og effekten er kun moderat – se tabel 2.

Desuden er det for enkelte egenskaber sådan, at køerne har den længste levetid, når de er bedømt midt på skalaen. Dette er tilfældet for hasevinkel fra side og bagfra for Jersey, dvs. at det ikke er Jersey-køerne med de mest krogede eller rette ben, der har den længste levetid. Det samme gør sig gældende for hasevinkel fra siden og klovhældning for RDC.

Kropsegenskaber

For kropsegenskaber har krydshøjde og kropsdybde den stærkeste effekt på levetiden, selv om størrelsesordenen varierer mellem racer. Lavere køer, og køer med mindre kropsdybde, lever generelt længere for alle racer. Nogle egenskaber har moderat gunstig effekt på levetiden, eksempelvis malkepræg, hvor mindre malkeprægede køer har tendens til at leve længere for Holstein og Jersey. ●